

Prosjektrapport - Eiermelding Ullensaker kommune

Forord

Eierskapsutvalget legger med dette fram prosjektrapport fra komiteens arbeid.

Utvalget ble oppnevnt av kommunestyret i sak 146/21 den 14.12.2021 og gitt følgende sammensetning og mandat:

Astrid Solberg (Sp) – leder
*Lars Fjærli Hjetland (Ap) – nestleder**
Janne Moen Lyng (SV)
Eirik Ballestad (MDG)
Frøydis Myrhaug Danielsen (Rødt)
Thorbjørn Merkesdal (V)
Ståle Lien Hansen (FrP)
Willy Kvilten (H)
Lise Kragseth Furuset (KrF)

Det nedsettes et politisk utvalg for å revidere kommunenes eierskapsmelding.

* Bjørn Berg ble valgt som nesteleder, men ble senere gitt fritak fra sine verv. I kommunestyret sak 47/22 den 05.04.22 ble Berg erstattet med Lars Fjærli Hjetland.

Eierskapsutvalget legger med dette fram sin rapport med vurderingen av Ullensaker kommunes eierskapsforvaltning og forslag til reviderte eierskapsmelding.

For eierskapsutvalget:

Astrid Solberg (Sp) Leder (s.)	Lars Fjærli Hjetland (Ap) Nestleder (s.)	Janne Moen Lyng (SV) Medlem (s.)
Eirik Ballestad (MDG) Medlem (s.)	Frøydis Myrhaug Danielsen (Rødt) Medlem (s.)	Thorbjørn Merkesdal (V) Medlem (s.)
Ståle Lien Hansen (FrP) Medlem (s.)	Willy Kvilten (H) Medlem (s.)	Lise Kragseth Furuset (KrF) Medlem (s.)

Innhold

Forord.....	1
1 Sammendrag	4
2 Utvalgets arbeid	5
2.1 Mandat	5
2.2 Arbeidsform og framdrift	5
2.2.1 Arbeidsform.....	5
2.2.2 Framdriftsplan	6
3 Ulike typer rettsfelleskap og Ullensaker kommunens eierposisjoner	8
3.1 Ulike typer rettsfelleskap og deres organisasjonsform	8
3.2 Motivene for valg av organisasjonsform	10
3.3 Oversikt over Ullensaker kommunes eierposisjoner og samarbeid	11
3.4 Eierstyring er avgrenset til selvstendige rettssubjekt.....	13
4 Eiermelding.....	15
4.1 Innledning.....	15
4.2 Vurdering av gjeldende eierforvaltning.....	15
4.3 Felles Eiermelding eller revidere egen melding	16
5 Eierpolitikk.....	18
5.1 Felles Eiermelding.....	18
5.2 Eierpolitikk.....	18
5.3 Overordnede prinsipper for eierstyring av de interkommunale selskapene i Gardermoregionen	19
5.4 Politisk eierstyring	19
5.4.1 Kommunestyret	19
5.4.2 Hovedutvalg.....	20
5.4.3 Ordfører og folkevalgte	21
5.4.4 Eierrepresentanter	21
5.4.5 Kontrollutvalget.....	22
5.5 Administrativ eierstyring	22
5.5.1 Kommunedirektøren	22
5.5.2 Eierstyringssekretariatet (ESS).....	22
5.6 Etablering og valg av selskapsform.....	23
5.7 Selskaps-spesifikke eierstrategier	24
5.8 Eiermøter.....	24
5.9 Åpenhet	24
5.10 Samfunnsansvar	24
5.11 Resultatkrav.....	24
5.12 Selskapsstyrer.....	24
5.12.1 Rekruttering av styremedlemmer	24

5.12.2	Styrets rolle og oppgaver.....	25
5.12.3	Godtgjørelse til styret.....	25
5.13	Internkontroll	25
5.14	Evaluering av kommunale eierskap.....	25
5.15	Samarbeidsformer	26
6	Spesielle bestemmelser for Ullensaker kommune i del II	26
6.1	Ranghøyde ved motstrid	26
6.2	Organisering av den politiske eierforvaltningen i Ullensaker kommune.....	26
6.2.1	Hvilket organ bør ha den løpende eierforvaltningen i kommunen?	26
6.2.2	Mandatet til kommunens eierrepresentanter	26
6.2.3	Hvem bør velges som kommunens eierrepresentant?	26
6.3	Spesielle eierpolitiske bestemmelser for Ullensaker kommune	27
6.3.1	Hvilken samarbeidsform bør Ullensaker kommune velge?.....	27
6.3.2	Fortløpende vurdering av nytten ved selskapsdeltakelse	28
6.3.3	Prinsipp om samsvar mellom ansvar og innflytelse	28
6.4	Eierstyring av kommunale foretak og eneeide aksjeselskap	28

1 Sammendrag

Eierstyringsutvalget har over fire møter revidert kommunens Eiermelding.

Utvalget legger til grunn at oppdraget har bestått i å revidere systemet for Eierstyring. Vurdering av om Ullensaker fortsatt bør delta i det enkelte selskap eller samarbeid og den nærmere Eierstrategien, faller utenom utvalgets mandat. Disse vurderingene skal fortløpende gjøres av det ansvarlig hovedutvalg. Kommunestyret kan i årlig sak om Eierberetning beslutte eller bestille vurdering fra hovedutvalgene om ulike sider ved kommunens Eierskap. Utvalget har også avgrenset sitt arbeid til Eierstyring av de selvstendige rettssubjektene kommunen deltar i samt kommunale foretak. Vertskommunesamarbeid faller derfor utenfor utvalgets oppdrag.

Utvalget har drøftet om ny Eiermelding skal bygge på gjeldende Eiermelding fra 2017 eller bygge på malen «Felles Eiermelding for kommunen i Gardemoregionen» av 2021. Denne meldingen er bygget opp med en felles del I om Eierstyring og særlig Eierpolitikk. I del II kan kommunene sette inn spesielle bestemmelser for egen kommune. I del III gis det en oversikt over de selskap og samarbeid kommunen for tiden deltar i.

Et samlet utvalg har konkludert med at det er hensiktsmessig at alle kommuner på Øvre Romerike har samme modell for Eierstyring. Realitetsforskjellene mellom gjeldende Eiermelding og felles Eiermelding del I er små. Der det er avvik, har utvalget vurdert om bestemmelser fra gjeldende Eiermelding skal videreføres i ny melding del II.

Et samlet utvalg anbefaler i del II av meldingen at

- Ved motstrid mellom del I og del II, skal de spesielle bestemmelsene for Ullensaker i del II gå foran de felles bestemmelsene i del I
- Kommunestyret bør fortsatt overlate den løpende Eierstyringen til det hovedutvalget som har ansvaret for det tjenesteområdet selskapet produserer tjenester på
- Det bør være anledning å stille med to representanter per kommune og at Ullensaker skal arbeide for å endre selskapsavtaler som er til hinder for å stille med to representanter
- Kommunens Eierrepresentanter skal søke bygge flertall for kommunens posisjon, slik den kommer til uttrykk i hovedutvalgets vedtak
- Eierrepresentantene har myndighet til å støtte forslag som ikke er vurdert i ansvarlig hovedutvalg eller forslag som er nest beste løsning for Ullensaker, dersom den foretrukne løsningen ikke oppnår flertall
- Ved samarbeid om tjenesteproduksjon bør kjøp/salg av tjenester være den foretrukne samarbeidsformen, subsidiært vertskommunesamarbeid. Det bør konstateres særlige gode grunner for at kommunen skal legge tjenesteproduksjon i et selskap eller selvstendig rettssubjekt.
- Det bør være samsvar mellom innflytelse og ansvar i alle selskap og samarbeid kommunen deltar i.
- det innarbeides egne bestemmelser om Eierstyring av kommunale foretak og eneide aksjeselskap.

I del III gis en oversikt over hvilke selskap og samarbeid Ullensaker kommune deltar i.

2 Utvalgets arbeid

2.1 Mandat

Kommunestyret ga utvalget følgende mandat:

Det nedsettes et politisk utvalg for å revidere kommunenes eierskapsmelding.

Etter kommuneloven § 26-1 skal kommuner minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv. Eierskapsmeldingen skal minst inneholde

- kommunens prinsipper for eierstyring
- en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene den deltar i

Gjeldende eierskapsmelding ble vedtatt i foregående periode (2017) og oppfyller kommunelovens krav til eierskapsmeldinger. I tillegg sluttet kommunestyret seg til felles eierskapspolitikk for kommunene på Øvre Romerike i 2014. Dokumentene er publisert på

<https://www.ullensaker.kommune.no/publisert-innhold/politikk-og-organisasjon/eierportal/>

Felles eiermelding for kommunene på Øvre Romerike ble revidert i løpet av 2020 og 2021. Arbeidet er gjort av kommunedirektørens eierstyringssekretariat. Utkast til revidert melding er godkjent av Kommunedirektørutvalget (KDU) i september 2021. Utkastet er sendt kommune til behandling og vil være en del utvalgets dokumenter.

Strukturen i utkast til ny felles eiermelding er lagt opp slik at del 1 omhandler felles eierpolitikk, samt et faglig oppslagsverk innen eierstyring som vurderes som nyttig for alle kommunene. Deretter er det lagt til rette for at den enkelte kommune kan legge til en lokal eiermelding som del 2 til eiermeldingen. Den lokale eiermeldingen kan omhandle den enkelte kommunes særskilte eierskap, eksempelvis kommunale foretak (KF) eller andre selskap kommunen eier alene. I en avsluttende del III bør det gis oversikt over de selskap og samarbeid Ullensaker kommune for tiden deltar i

Kommunestyret har gitt utvalget i oppdrag å revidere gjeldende eierskapsmelding. Utvalget er likevel av den oppfatning er det liggere innenfor mandatet å eventuelt gjøre en revisjon som leder til at Ullensaker kommune slutter seg til den felles eiermeldingen.

Utvalget legger også til grunn at oppdraget består i å revidere systemene for eierstyring. Vurdering av om Ullensaker fortsatt bør delta i den enkelte selskap eller samarbeid og den nærmere eierstrategien, faller utenom utvalgets mandat. Disse vurderingene skal fortløpende gjøres av det eller de folkevalgte organene som kommunestyret velger å delegere slik myndighet til.

2.2 Arbeidsform og framdrift

2.2.1 Arbeidsform

Utvalget er opprettet med hjemmel i kommuneloven § 5-1 andre ledd bokstav d). Utvalgets funksjon er avgrenset til rent saksforberedende oppgaver. Utvalget er ikke delegert avgjørelsesmyndighet. Utvalgets ansvarsområde og oppgaver er fastsatt i kommunestyrets oppnevnings -og mandatsvedtak.

Det ble ikke oppnevnt eller benyttet vararepresentanter i dette utvalget. Utvalgets møter er kunngjort på kommunens nettside og holdt for åpne dører. For øvrig er kommuneloven kapittel 11

c:\docserver\5a76b07d-2f18-47d8-9e99-0558aad32f28\working\7a21815a-d5c4-4da2-b17c-a0ee2a64e713\101400_p01_websak_mote2pdf_699603.docx

og reglement for kommunestyret og hovedutvalgene med de nødvendige tilpasninger, lagt til grunn for utvalgets arbeid. Utvalgets medlemmer mottar godtgjørelse og utgiftsdekning som beskrevet i reglement om godtgjørelse til folkevalgte. De medlemmene i komiteen som er faste medlemmer i FSK eller hovedutvalgsledere, mottar ikke særskilt godtgjørelse for deltakelse i denne komiteen.

Utvalget skal ha møte i samsvar med vedtatt møteplan eller når lederen finner det nødvendig. Tilsvarende dersom minst 3 medlemmer krever det.

Møtene legges som hovedregel til tirsdager før møtet i formannskapet. Møtene starter fortrinnsvis kl. 13:00 og varer til kl. 15:30. Saklisten for neste møte er fastsatt i framdriftsplanen.

Til det enkelte møte bør det ligge ved et skriftlig saksframlegg i form av utkast til gradvis utfylling av prosjektrapport, i tillegg til annen relevant faktainformasjon. Medlemmer som har merknader som ønskes satt inn i prosjektrapporten eller som ønsker særlige forhold utredet, bes sende disse til sekretariatet senest 10 dager før møtet.

Sekretariatet sender innkalling med saksdokumenter på epost som beskrevet i framdriftsplanen.

Utvalgets møter skal kunngjøres på kommunens nettside og holdes for åpne dører. Utvalget treffer sine avgjørelser i møtene.

Det skal føres møtebok. I tillegg føres det referat i form av gradvis utfylling av prosjektrapport. Prosjektrapporten sendes medlemmene elektronisk etter hvert møte.

Utvalget presenterer sine endelige vurderinger og anbefalinger i en prosjektrapport og utkast til forskrift og reviderte reglement. Rapporten behandles i rådsorganene og hovedutvalgene med sluttbehandling i kommunestyretstyret.

Det er ikke satt av tid til partimessig behandling av endelig utkast til prosjektrapport. Utvalget legger til grunn at partigruppene fortløpende er holdt orientert om utvalgets arbeid.

I rapporten kommer det tydelig fram hva som er flertalls- og mindretallsforslag og hvilke representanter som stiller seg bak de ulike forslag og merknader.

Kommunedirektøren fremmer rapporten i sak til hovedutvalgene og kommunestyret.

Utvalget benyttet første møte til å skaffe seg felles forståelse av de ulike selskaps- og samarbeidsformene, begreper og metode knyttet til eierstyring, gjeldende og alternative modeller for Ullensaker kommunes eierstyring.

De tre resterende møtene ble benyttet til revisjon av eierpolitikken. I arbeidet har komiteen sett hen til de felles Eiermeldingen for kommunene på Øvre Romerike.

Kommunedirektøren har stilt nødvendig sekretariatsbistand til utvalget.

2.2.2 Framdriftsplan

Møte nr.	Dato, tid og sted	Aktiviteter
1	Tirsdag 5. april Kl. 13:00-15:30 Formannskapssalen	<ul style="list-style-type: none"> Innledning om eierstyring, selskaps- og samarbeidsformer (kap. 3), herunder en generell vurdering gjeldende eierstyring Konstituering (kap. 2)

Møte nr.	Dato, tid og sted	Aktiviteter
		<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsform (kap. 2) • Mandat (kap. 2) • Framdrift (kap. 2) • Bestille utredninger til kommende møter (kap. 4 – 5)
2	Tirsdag 26. april Kl. 13:00-15:30 Formannskapssalen	<ul style="list-style-type: none"> • Godkjenne kap. 2 og 3 • Valg av modell for melding (kap. 4) <ul style="list-style-type: none"> ○ Sammenligne gjeldende melding vs felles melding ○ Velge modell. Revidere gjeldende melding eller benytte felles melding med tillegg av spesielle bestemmelser for Ullensaker? • Bestille utredninger til kommende møter (kap. 4 – 5)
3	Tirsdag 10. mai Kl. 13:00-15:30 Formannskapssalen	<ul style="list-style-type: none"> • Eierpolitikk – Spesielle bestemmelser for Ullensaker (kap. 4 og 5) <ul style="list-style-type: none"> ○ Prinsipper for valg av selskaps eller samarbeidsform ○ Prinsipp om samsvar mellom ansvar og innflytelse ○ Organiseringen av forvaltningen av kommunens eierinteresser ○ Hvem bør velges som kommunens medlem i representantskap/generalforsamling? ○ Hvem bør kunne velges til valgkomiteer og hvordan skal valgkomiteen arbeide? ○ System for tilbakemelding fra representantskapsmøtene • Bestille utredninger til kommende møte (kap. 5)
4	Tirsdag 24. mai Kl. 13:00-15:30 Formannskapssalen	<ul style="list-style-type: none"> • Godkjenne kap. 4 og 5 • Sammendrag • Godkjenne hele meldingsutkastet og prosjektrapporten
	25. mai	Frist utsending av sak til politisk behandling
	1. juni	Behandling i hovedutvalgene
	21. juni	Behandling i kommunestyret

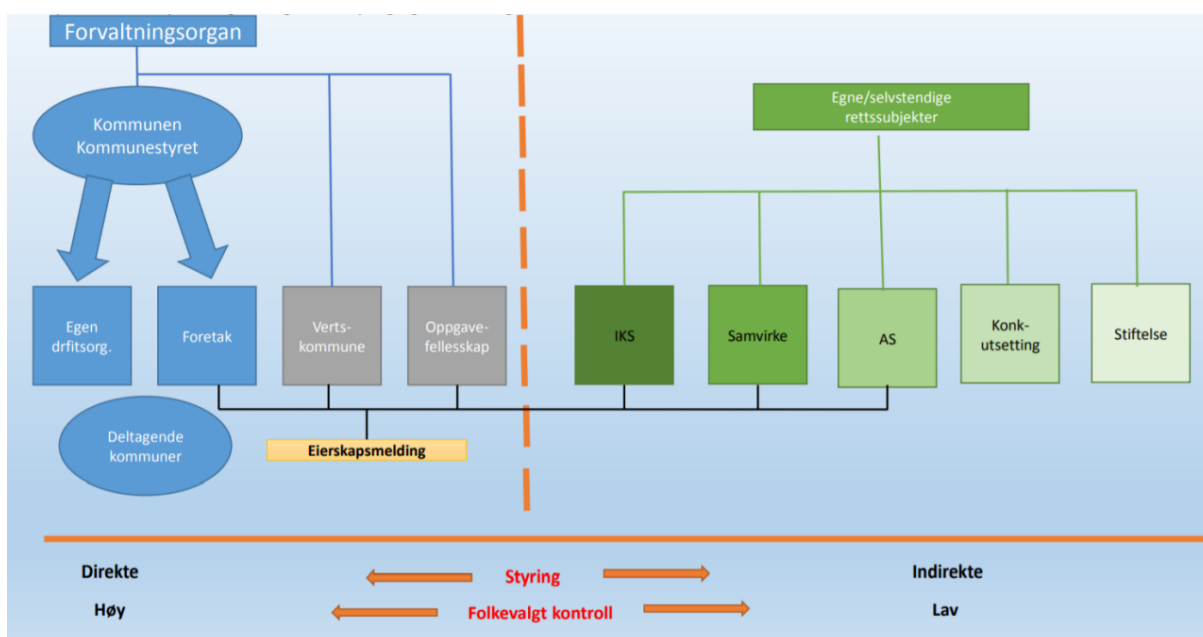
3 Ulike typer rettsfelleskap og Ullensaker kommunens eierposisjoner

3.1 Ulike typer rettsfelleskap og deres organisasjonsform

Norske kommuner har stor grad av frihet til selv å velge hvordan de vil organisere sin tjenesteproduksjon og forvaltning av sine verdier.

Ullensaker kommune produserer langt de fleste av sine tjenester ved hjelp av egne ansatte, såkalt egneregiproduksjon eller gjennom kommunalt foretak (KF). I tillegg kjøpes det en del tjenester, typisk entrepriser av bygg og anlegg. Videre har kommunen valgt eller blitt pålagt til å delta i selskaper eller samarbeider for å produsere tjenester til innbyggerne.

De ulike organisasjonsformene beskrives i utvalgets forslag til Eiermelding i del I kapittel 3. Her skal det kun kort gjøres rede for de mest framtrede kjennetegnene.

Produksjon av tjenester i **egen regi** skjer ved ansatte i kommunen. Kommunen kan innenfor rammen av kommuneloven i hovedsak produsere de tjenestene de måtte ønske. Det gjelder noen begrensninger i forhold til engasjement i andres næringsvirksomhet. Arbeidet styres av kommunestyret. Kommunestyret kan opprette og gi oppgaver og delegerer myndighet til andre folkevalgte organ og administrasjonen. Kommunen er hierarkisk organisert og styres direkte fra kommunestyret og nedover i organisasjonen.

Når kommunen ønsker å gi en virksomhet en noe mer selvstendig stilling enn det som gjelder i den tradisjonelle etatsmodellen, kan det etableres et **kommunalt foretak** etter kommunelovens kapittel 9. Foretaket er da ikke en egen juridisk enhet, men del av kommunen som rettssubjekt. Kommunen er derfor part i alle avtaler og hefter for foretakets forpliktelser. De ansatte i et kommunalt foretak har kommunen som arbeidsgiver. Foretaket ledes av et styre, som er utpekt direkte av kommunestyret. Styret ansetter daglig leder står i linje under styret, som igjen er underlagt kommunestyret. Foretakene er på denne måten direkte underlagt kommunestyrets budsjettmyndighet. Den løpende eierstyringen er lagt til et hovedutvalg. Kommunedirektøren har som hovedregel ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor foretakets daglige leder eller styre. Ullensaker kommune har for tiden kun et kommunalt foretak, Ullensaker svømmehall.

Vertskommunesamarbeid består av kommune A inngår avtale med kommune B, om at A skal produsere tjenester for B mot økonomisk kompensasjon fra B. Vertskommunesamarbeidet er spesiallaget for at en kommune skal kunne utøve myndighet på vegne av en annen kommune. I et vertskommunesamarbeid foregår det strengt tatt ikke eierstyring. I vertskommunen skjer styringen av tjenesteproduksjonen på vanlig måte via folkevalgte organ og kommunedirektør. For samarbeidskommunen vil styringen skje gjennom kontraktsoppfølging.

Ullensaker kommune deltar i en rekke vertskommunesamarbeid, både som vertskommune (type A-kommune) og som samarbeidskommune, det vil si den kommunen som mottar tjenester fra en annen (type B-kommune). Ullensaker leverer blant annet voksenopplæring til fire kommuner på Øvre Romerike. Ullensaker mottar tolketjenester fra Lørenskog og miljørettet helsevern fra Nannestad.

Ved kommuneloven av 2018 ble reglene om samarbeid etter § 27 erstattet av to nye organisasjonsformer; **interkommunalt politisk råd** og **kommunalt oppgavefelleskap**. Felles for begge organisasjonsformene er at kun kommuner eller fylkeskommuner kan være deltakere. De skal ha minst et representantskap, men det er også vanlig å oppnevne styre og eventuelt daglig leder. Deltakerkommunens eierstyring skjer mot representantskapet. Begge organisasjonsformene kan besluttes å skulle være egne rettssubjekt.

Et **interkommunalt politisk råd** er et politisk samarbeidsorgan. Rådet kan gis myndighet til å behandle saker som går på tvers av kommunegrensene, det vil si saker som er grenseoverskridende. Dette kan for eksempel være å behandle og eventuelt avgi uttalelser i hørings saker eller å drøfte ulike regionale satsinger eller tiltak. Rådet kan ikke produsere tjenester for innbyggerne eller kommunene eller fylkeskommunene i regionen. Ullensaker kommune deltar i Gardermoregionen interkommunalt politisk råd (GRIP) og Osloregionen IPR

Kommunalt oppgavefelleskap i kommunelovens kapittel 19, både kan benyttes til enkle og mindre omfattende samarbeid, som samarbeid om kontrollutvalgssekretariat, kommuneadvokat og lignende, og til større og mer omfattende samarbeid. Bestemmelsen åpner i utgangspunktet for samarbeid om å løse alle typer oppgaver, både lovpålagte og ikke-lovpålagte. Ullensaker kommune deltar i et oppgavefelleskap som skal agere mot akutt forurensing i regionale vassdrag.

Et interkommunalt selskap (IKS) etter lov om interkommunale selskaper kan bare eies av kommuner, fylkeskommuner eller andre interkommunale selskaper. Organisasjonsformen minner en del om aksjeselskap og er særlig egnet for tjenesteproduksjon som minner om næringsvirksomhet.

Eierne har samlet sett et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Deltakerkommunene eller fylkene utøver eierstyring gjennom sine valgte medlemmer i representantskapet. Selve forvaltningen av selskapet ligger imidlertid hos styret og daglig leder. Med «forvaltningen av selskapet» menes at styret skal lede selskapets virksomhet i vid forstand, herunder at styret har ansvaret for at de verdier deltakerne har lagt i selskapet anvendes i samsvaret med formålet.

Representantskapet som eierorgan utøver kontroll over styret på flere måter:

- bestemmer sammensetningen på styret
- kan instruere styret og omgjøre beslutninger
- kan gjennom selskapsavtalen fastslå at nærmere angitte saker må godkjennes i representantskapet

Ullensaker kommune deltar for tiden i seks ulike IKS, med oppgaver som spenner fra brann og redning til krisesenter.

Kommuner kan også delta i **samvirkeforetak**. Samvirkeforetak har trekk både fra aksjeselskaps- og foreningsformen, men skiller seg likevel klart fra begge disse organisasjonsformene. I motsetning til i aksjeselskapet, der eierinteressene i prinsippet primært er knyttet til kapitalavkastningen, er eierinteressene i samvirkeselskapet knyttet til bruken av selskapets varer/tjenester. Medlemmene har ved sitt medlemskap direkte nytte av den virksomheten som drives, og hovedformålet er å fremme medlemmenes økonomiske interesser. Ullensaker kommune deltar for tiden ikke i noen slike selskap.

Et **aksjeselskap (AS)** kan eies av en kommune eller fylkeskommune alene, sammen med andre kommuner og fylkeskommuner eller sammen med private rettssubjekter. I et AS har eierne begrenset økonomisk risiko for selskapets økonomiske forpliktelser. Organisasjonsformen er særlig godt egnet for tradisjonell næringsvirksomhet i et marked eller i de situasjonen kommunen ønsker å redusere den økonomiske risikoen ved en aktivitet. Videre dersom kommunen ønsker å eie virksomhet sammen med private.

Selskapets øverste eierorgan er generalforsamlingen. Gjennom generalforsamlingen, utøver eierne den øverste myndigheten i selskapet. Her kan eierne gjennom vedtekter, instruksjoner og andre generalforsamlingsvedtak fastsette rammer og gi nærmere regler for styret og daglig leder. Det er generalforsamlingen som velger styret. Selskapet ledes av styret og en daglig leder. Styret har det overordnede ansvaret for at selskapet drives i samsvar med eiernes formål, selskapsvedtektene og eventuelle instruksjoner fra eier, og innenfor rammen av lovverket. Styret har også en viktig funksjon for å sikre strategisk planlegging for selskapet. Daglig leder skal forholde seg til de pålegg og retningslinjer som styret har gitt. Ullensaker er eneeier i Business Jessheim AS og deltar i to arbeidsmarkedsbedrifter organisert som AS.

En **stiftelse** er et selvstendig rettssubjekt og etableres gjerne for å ivareta et bestemt formål. Stiftelsens styre skal ivareta dette formålet uten å se hen til andre interesser. Som oppretter av en stiftelse kan kommunen dermed ikke utøve direkte styring over stiftelsens virksomhet eller gjøre krav på andel i stiftelsens overskudd (ta utbytte). Oppretteren kan heller ikke løse opp stiftelsen. Ullensaker kommune medvirket til å opprette stiftelsen Herredshuset og har rett til å oppnevne et styremedlem.

3.2 Motivene for valg av organisasjonsform

Kommunene kan selv velge selskapsform innenfor lover og forskrifter for oppgaveområdet. Virksomhetens formål og karakter avgjør valg av selskapsform. Den enkelte selskapsform påvirker muligheten for politisk styring og kontroll, og valg av modell må tilfredsstille kommunens styringsbehov og mål for virksomheten.

Kommunene bør i forkant av en selskapsetablering analysere mulighetene og begrensningene dersom det etableres et selskap i stedet for å utføre tjenestene i egen regi.

Analysen vil styrke beslutningsgrunnlaget ved selskapsetableringer og danne et grunnlag for valg av en formålstjenlig selskapsform. En tilsvarende analyse skal ligge til grunn for omdanning av etablerte

selskaper til nye selskaps-/organisasjonsformer eller tilbakeføring av virksomhet til kommunen som rettssubjekt.

Følgende vurderinger bør ligge til grunn for valg av selskapsform:

- økonomiske forpliktelser
- skatte- og avgiftsmessige forhold
- fleksibilitet på eiersiden
- behov og mulighet for styring
- delegering av myndighet
- forholdet til lover/forskrifter og overordnede kommunale planer/strategier
- vurdering av risiko

Motivene for å delta i et selskap sorteres ofte i følgende tre kategorier:

- Finansielt eierskap
- Politisk eierskap
- Effektivisering

Formålet med et finansielt eierskap er profitt eller kapitalavkastning. Ullensaker kommune deltar for tiden ikke i noen selskaper som har dette som formål.

Motivet «politisk eierskap» benyttes om selskap eller samarbeid hvor regionalpolitisk posisjonering er det sentrale motivet ved etablering av selskapet eller samarbeidet, typisk at deltakelse styrker regionens muligheter og posisjon til å gjennomføre oppgaver i forhold til andre regioner og nasjonalt, eksempelvis regionrådet GRIP.

I samtlige øvrige selskapene og samarbeidene Ullensaker kommune frivillig deltar i, er motivet å produsere tjenestene mer effektivt i fellesskap, enn det kommunen kan gjøre alene i egen regi.

Ullensaker kommune er pålagt å delta i ØST 110-sentral og Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning region 2.

Det konkrete motivet for valg av selskapsdeltakelse, vil gi føringer for valg av selskapsform og hvordan eierstyringen av selskapet bør innrettes.

Selskapsformer for forretningsmessig virksomhet med et begrenset ansvar for eierne medfører også begrensede styringsmuligheter for eierne.

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører, samtidig som de utfører kommunale oppgaver som ikke skjer i konkurranse med andre, bør sørge for et skille mellom de to delene for å unngå brudd på reglene om offentlig støtte.

3.3 Oversikt over Ullensaker kommunes eierposisjoner og samarbeid

Ullensaker deltar for tiden i følgende selskap eller samarbeid som er egne rettssubjekt.

Aksjeselskap	Interkommunale selskap
Orbit Arena	Romerike Revisjon

Aksjeselskap	Interkommunale selskap
Øvre Romerike Industriservice	Viken kontrollutvalgssekretariat
Business Jessheim	Øvre Romerike brann og redning
	Øvre Romerike Avfallsselskap
	Romerike krisesenter
	Øst arkiv

Gammel kommunelov § 27

Univann (under avvikling)

Regionråd (Kommuneloven (K) kap 18)

Gardermoregionen interkommunalt politisk råd (GRIP)

Osloregionen interkommunalt politisk råd

Oppgavefellesskap (K kap. 19)

Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning region 2

Kommunalt foretak (KF) (K kap. 9)

Ullensaker svømmehall

I tillegg samarbeider Ullensaker kommune med andre kommuner om tjenesteproduksjon, ved deltakelse i en rekke administrative vertskommunesamarbeid. Disse samarbeidene faller utenfor rammen av eierstyring, men omtales her av hensyn til helhet.

Vertskommunesamarbeid

Voksenopplæring (Ullensaker vertskommune for Nannestad, Hurdal, Eidsvoll og Nes)

Landbrukskontor (Ullensaker vertskommune for Gjerdrum)

Innkjøpssamarbeid (Ullensaker vertskommune for alle kommunene på Øvre Romerike)

Byggetilsyn (Ullensaker vertskommune for alle kommunene på Øvre Romerike)

Helsehuset (Ullensaker vertskommune for Gjerdrum og Nannestad)

Samhandlingskoordinator (Ullensaker vertskommune for alle kommunene på Øvre Romerike)

Støttepillar (Nannestad vertskommune for alle kommunene på Øvre Romerike)

Miljørettet helsevern (Nannestad vertskommune for alle kommunene på Øvre Romerike)

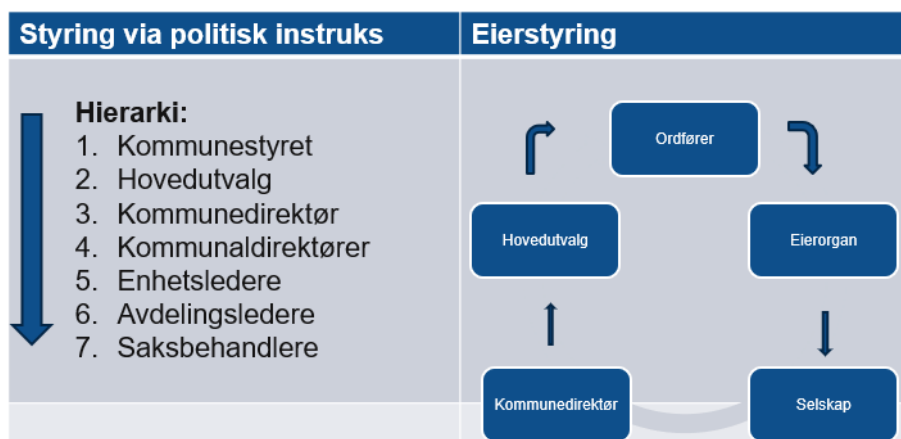
Barnevernsvakta (Lørenskog vertskommune for Nittedal, Rælingen, Lillestrøm, Gjerdrum, Aurskog/Høland, Nannestad, Hurdal, Ullensaker, Nes og Eidsvoll)

Tolketjeneste (Lørenskog vertskommune for Rælingen og Ullensaker)

3.4 Eierstyring er avgrenset til selvstendige rettssubjekt

Styringen av tjenester som produseres i egenregi av kommunens tilsatte, skjer hierarkisk og direkte nedover i organisasjonen fra kommunestyret, hovedutvalgene og i kommunedirektørens linjeledelse. Som nevnt ovenfor styres tjenesteproduksjonen i en vertskommune på samme måten. Som samarbeidskommune i et vertskommunesamarbeid, er en henvist til kontraktstyring, det vil si å reagere med misligholdsbeføyelser, dersom en ikke mottar de tjenestene en har krav på etter avtalen.

Begrepet eierstyring kan derfor reserveres for de tilfellene styringen skjer indirekte overfor et annet rettssubjekt, typisk et selskap.

Et rettssubjekt er en som kan få rettigheter og pådra seg forpliktelser i henhold til rettsreglene. Rettssubjekt er enhver som har rettsevne, det vil si enhver som kan ha rettigheter og plikter.

Vi har følgende typer rettssubjekter:

- Fysiske rettssubjekt (personer)
- Juridiske personer (Staten, kommune, selskap o.l.)

Juridiske rettssubjekt styres gjennom organer som er besatt av personer, typisk et kommunestyre, generalforsamling, representantskap eller et selskapsstyre.

Et rettsobjekt er en gjenstand eller en rettighet som et rettssubjekt har rett over, for eksempel et hus man eier, eller en hytte man har bruksrettighet til. Et selskap Ullensaker kommune deltar i er ikke vårt objekt, men et selvstendig subjekt.

Kommunens eierstyring skjer fra kommunestyret som fastsetter eiermelding og hovedutvalgene som gir vår representant i representantskapet instruks om hvordan hen bør stemme. Rent praktisk betyr dette at begrepet eierstyring og kommunens eierpolitikk kan avgrenses til å regulere hvordan kommunen skal styre og utøve sine eierinteresser i AS, IKS og oppgavefelleskap herunder § 27-samarbeid etter gammel kommunelov. I tillegg bør eierstyring også anvendes overfor kommunale foretak.

4 Eiermelding

4.1 Innledning

Gjeldende eierskapsmelding ble vedtatt i kommunestyret i 2017. Revisjonen ble gjort av en politisk komite ledet av Willy Kvilten.

Komiteens målsetting med utkast til revidert Eiermeldingen var tredelt:

- Videreutvikle og forankre kommunens Eierpolitikk
- Legge til rette for en presentasjon av de selskaper kommunen har Eierposisjoner i med bl.a. målformuleringer og nøkkeltall
- Harmonisere Ullensaker kommunes Eierpolitikk med Felles Eierpolitikk for kommunene på Øvre Romerike

Disposisjonen i komiteens utkast til revidert Eiermeldingen var todelt:

- Del 1 Ullensaker kommunes Eierpolitikk
- Del 2 Ullensaker kommunes Eierposisjoner.

Del 1 trakk opp rammene for Eierstyring og kommunens Eierpolitikk. Del 2 viste kommunens Eierposisjoner gjennom selskapsomtaler, nøkkeltall og målformuleringer for selskap som kommunen deltar i, gjennom en Eierportal på kommunens nettside.

Etter kommuneloven av 2018 § 26-1 skal alle kommuner minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv. En slik eierskapsmelding skal inneholde:

- a. kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for Eierstyring
- b. en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har Eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c. kommunens eller fylkeskommunens formål med sine Eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.

Eierskapsutvalget er av den oppfatning at Ullensaker kommunes gjeldende eierskapsmelding oppfyller de formelle kravene i kommuneloven.

KS har gitt 21 anbefalinger om godt eierskap, se [AnbefalingerEierskap2020.PDF \(ks.no\)](#). **Utvalget** er av den oppfatning at disse anbefalingene representerer den beste praksisen på området. Ullensaker kommunes Eiermelding bør derfor i stor grad være i samsvar med KS sine anbefalinger.

4.2 Vurdering av gjeldende Eierforvaltning

Et samlet utvalg er av den oppfatning at Eierforvaltningen i Ullensaker kommune fungerer tilfredsstillende. De endingene som ble gjort ved siste revisjon av Eiermeldingen i 2017 har hatt positive effekter, typisk bedre gjennomslag for kravet om innflytelse i samsvar med ansvar (stemmevekt) og bedre prosesser for rekruttering av styremedlemmer.

Utvalget har det inntrykket at det har vært positiv utvikling i Eierstyringen i alle kommunene på Øvre Romerike de siste årene. Dette har gjort det lettere for Ullensaker kommune å lykkes med sin Eierstyring.

Ullensaker kommune bør bli bedre på å synliggjøre fordeler og gevinster ved deltakelse i selskap eller samarbeid. Videre bør de resterende vertskommuneavtalene revideres, slik at vertskommunen selv gis myndighet til å fastsette volum og kvalitet på produksjonen. I dag har samarbeidskommunene veto mot endringer som ikke er knyttet til demografi. **Utvalget** er videre av den oppfatning at

c:\docserver\5a76b07d-2f18-47d8-9e99-0558aad32f28\working\7a21815a-d5c4-4da2-b17c-a0ee2a64e713\101400_p01_websak_mote2pdf_699603.docx

dialogen mellom selskap og administrasjon bør være tettere. Dessuten bør valgkomitearbeidet profesjonaliseres.

Hovedutvalg, som er ansvarlig for KF og aksjeselskap der kommunen er eiere, bør gjennomføre regelmessige eiermøter med styret. I alle selskap bør det foretas en revisjon av eierinstruksen årlig.

Ullensaker kommune bør fortløpende vurdere om det fortsatt er hensiktsmessig og delta i det enkelte selskap eller samarbeidet. Ullensaker kommune bør ikke delta i et selskap eller samarbeid av gammel vane. Deltakelse må fortløpende kunne begrunnes i at deltakelsen er nyttig for kommunen og innbyggerne.

Utvalget er av den oppfatning at en kan vurdere å benytte kommunale foretak eller aksjeselskap som alternativ til produksjon av tjenester i linja til kommunedirektøren. I del II av denne meldingen bør det derfor beskrives en modell for eierstyring av kommunale foretak.

4.3 Felles eiermelding eller revidere egen melding

Ullensaker kommune har hatt egen eiermelding siden 2006. I 2014 sluttet Ullensaker seg til en felles eiermelding med eierpolitikk for kommunene på Øvre Romerike, dog slik at Ullensakers egen melding skulle gå foran ved motstrid.

Felles eiermelding for kommunene på Øvre Romerike ble revidert i løpet av 2020 og 2021. Arbeidet er gjort av kommunedirektørens eierstyringssekretariat. Utkast til revidert melding er godkjent av Kommunedirektørutvalget (KDU) i september 2021.

Felles eiermeldingen er delt i to deler. Den første delen skal gi kommunene i Gardermoregionen en felles forståelse for styring av de interkommunale selskapene. Den andre delen av eiermeldingen er lokal og skal sikre styring av selskaper i de respektive kommunene. Strukturen i felles eiermelding er lagt opp slik at den felles eiermeldingen omhandler felles eierpolitikk, oversikt over felles eierskap, samt et faglig oppslagsverk innen eierstyring som vurderes som nyttig for alle kommunene. Deretter er det lagt til rette for at den enkelte kommune kan legge til en lokal eiermelding som del 2 til eiermeldingen. Den lokale eiermeldingen omhandler den enkelte kommunes særskilte eierskap, eksempelvis KF og lokale AS.

Utvalget har drøftet om revisjonen av Ullensaker kommunes eiermelding bør basere seg på en tilslutning til den felles eiermeldingen eller om revisjonen bør ta utgangspunktet i egen gjeldende melding.

Nedenfor gjør **utvalget** en sammenligning mellom egen og ny felles eiermelding. **Utvalget** kjent med at eierstyringssekretariatet blant annet tok utgangspunkt i KS sine anbefalinger om god eierstyring og Ullensaker kommunes eiermelding.

Ullensaker kommunes eiermelding	Felles eiermelding
Innledning og beskrivelse av formål	1 Innledning og formål
Del 1 Ullensaker kommunes eierpolitikk	2 Eierpolitikk
1.1 Eierstyring i Ullensaker kommune	2.1 Innledning
1.2 Prinsipper for god eierstyring	2.2 Overordnede prinsipper for eierstyring av de interkommunale selskapene i Gardermoregionen
1.3 Resultatmål	2.8 Resultatkrav og kapitalstruktur
1.4 Eierstrategier	2.5.1 Selskapsspesifikke eierstrategier

Ullensaker kommunes eiermelding	Felles eiermelding
1.5 Delt eierskap	2.11 Evaluering av kommunale eierskap
1.6 Styrets rolle og ansvar	2.9 Selskapsstyrer 2.9.1 Valgkomite og valg av styrer. Se også forslag til instruks for valgkomite 2.9.2 Styrets rolle og oppgaver 2.9.3 Godtgjørelse til styret 2.10 Internkontroll
1.7 Forventinger til selskapet	2.6 Åpenhet 2.7 Samfunnsansvar
1.8 Tilsyn og kontroll	2.3.5 Kontrollutvalget
1.9 Eierskapsforvaltning	2.3 Politisk eierstyring 2.3.1 Kommunestyret 2.2.2 Formannskap/hovedutvalg 2.3.2 Ordfører 2.3.3 Folkevalgte 2.3.4 Eierrepresentanter 2.3.5 Kontrollutvalget 2.4 Administrativ eierstyring 2.4.1 Kommunedirektøren 2.5.2 Eiermøter
Ingen tilsvarende bestemmelse	2.4.2 Eierstyringssekretariatet
1.10 Oppfølging	2.4.2 Eierstyringssekretariatet, se avsnittet «Årshjul for eierstyringssekretariatets arbeid:»
2 Del 2 Ullensaker kommunes eierposisjoner	4 Oversikt over eksisterende interkommunale samarbeid i Gardermoregionen
2.1 Vurderinger som bør ligge til grunn for valg av selskapsform	2.5 Etablering og valg av selskapsform
2.2 Oversikt over kommunens eierposter og deltakelse i samarbeid	4 Oversikt over eksisterende interkommunale samarbeid i Gardermoregionen
2.3 Presentasjon på eierposter på kommunens eierportal	
Beskrives i utvalgets rapport, men ikke i selve meldingen.	3 Samarbeidsformer
	3.1 Innledning
	3.2 Interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap
	3.3 Interkommunale selskaper (IKS)
	3.4 Samvirkeforetak
	3.5 Aksjeselskap
	3.6 Stiftelse

Hovedinntrykket er at realiteten det gis uttrykk for i begge meldinger i hovedsak er den samme, selv om disposisjonen for de to meldingene er ulike.

Ved selskapsorganisering vil det naturlig ligge flere potensielle interessemotsetninger. Dels mellom eierne og selskapet ved styre og daglig leder og dels ved at eieren har ulike interesser knyttet til hvordan selskapet skal utvikle seg. Ved at eierne samarbeider om et felles styringssystem for eierskapet og har arenaer for i fellesskap å drøfte krav og forventninger til selskapene, vil

interessemotsetningene mellom eieren kunne reduseres. Videre vil en samlet eierside stå sterkere i møte med selskapets styre og daglige leder.

Et samlet utvalg anbefaler derfor at revisjonen tar utgangspunkt i felles Eiermelding. Der Ullensaker ønsker egne eller avvikende bestemmelser, kan disse legges inn i felles melding del II. Det kan også presiseres at del II ved motstrid skal gå foran del I.

5 Eierpolitikk

5.1 Felles Eiermelding

Formålet med Eiermeldingen er å bidra til målrettet, forutsigbar og langsiktig Eierstyring for kommunene i Gardermoregionen.

Eiermeldingen skal videre gi de seks samarbeidende kommunene en oversikt over eksisterende interkommunale samarbeid med formål, andeler og styringsformer. Dette sikrer blant annet alle deltagende kommuner felles informasjonsgrunnlag og samarbeid på felles premisser.

Eiermeldingen trekker opp kommunenes Eierpolitikk overfor selskapene og gir føringer for hvordan selskapene skal styres og kontakten mellom eier og selskap skal være. Eiermeldingen er et styringsverktøy for både folkevalgte og administrasjonen.

Eiermeldingen skal:

- sikre helhetlig politisk styring av kommunenes Eierinteresser
- fremme åpenhet om kommunenes Eierskap
- bidra til aktiv Eierstyring av kommunalt eide selskaper
- bidra til samfunnsansvarlig Eierskap
- bidra til klargjøring av roller og ansvar
- bidra til strategisk, målrettet og forutsigbar Eierutøvelse til beste for kommunenes innbyggere, kommunene selv og kommunenes selskaper
- legge grunnlag for utvikling av selskapene i tråd med eiernes interesser
- gi en oversikt over og vurdering av kommunenes ulike selskaper og selskapsformer

Kommunestyret har det overordnede forvaltningsansvaret for tjenesteproduksjonen, selv om deler av kommunens virksomhet er lagt til et selskap. Kommunenes folkevalgte skal utøve Eierstyring innenfor de juridiske rammer som regulerer de ulike selskapsmodellene for både interkommunalt samarbeid og Eierstyring av lokale selskaper i den enkelte kommune.

5.2 Eierpolitikk

I felles Eiermelding beskrives innledningsvis formålet med Eierpolitikken. **Utvalget** kan slutte seg til beskrivelsen.

Ved å legge kommunal virksomhet ut i selskaper har ikke kommunestyret lenger direkte styring og kontroll overfor virksomheten. Eierstyringen utøves gjennom Eierorganene (representantskap/generalforsamling). Selskapsorganisering og fristilling innebærer at styring må skje innenfor de rammer som følger av blant annet selskapslovgivningen (lov om interkommunale selskap/aksjeloven).

Det er et viktig verktøy å etablere mål og forventninger til selskapene og prinsipper for eierstyring gjennom eierstrategiske dokumenter, for å kompensere for ulemper med redusert direkte styring. Den overordnede styringen uttrykkes i Eierpolitikken. I tillegg etableres eierstrategier for det enkelte selskap. Sammen med selskapsavtalen/vedtektene utgjør dette rammer som er førende for selskapenes arbeid. I oppfølgingsarbeidet mot selskapet vektlegges kontroll med drift innenfor formål, av mål- og forventningsoppnåelse, økonomioppfølging og styreevalueringer.

5.3 Overordnede prinsipper for eierstyring av de interkommunale selskapene i Gardermoregionen

I felles Eiermelding foreslås det 10 overordnede prinsipper for eierstyringen. De samme prinsippene finnes i gjeldende Eiermelding for Ullensaker kommune. Prinsippene er hentet fra KS sine anbefalinger om god eierstyring.

Prinsippene innebærer blant annet en klargjøring av roller og tydeliggjør hvordan kommunene agerer som eier. Prinsippene kommer i tillegg til gjeldende lovgivning på området og eventuelle bestemmelser om eierstyring fastsatt for det enkelte selskap i vedtekter, aksjonæravtale og eierstrategier.

5.4 Politisk eierstyring

I Ullensaker kommunes gjeldende Eiermelding er rollene og fordeling av ansvar mellom de ulike rollene beskrevet i kapittel 1.9 Eierskapsforvaltning. I felles Eiermelding er beskrivelsen delt i to kapitler, ett om de politiske organene og ett om kommunedirektøren og kommunedirektørens eierstyringssekretariat (ESS). **Utvalget** har ingen innvendinger til en slik oppdeling av framstillingen.

5.4.1 Kommunestyret

Kommunestyret er kommunens øverste myndighet med overordnet ansvar for kommunens samlede virksomhet, og har av den grunn en sentral rolle i Eieroppfølging. Kommuneloven og relevante særlover angir kommunestyrets ansvar og myndighet:

- Kommunestyret behandler kommunale foretaks årsbudsjett og årsberetning/-regnskap.
- Kommunestyret fatter vedtak om deltakelse, avvikling, uttreden, opptak av nye deltakere samt selskapsavtalen i et interkommunalt selskap (IKS)¹.
- Kommunestyret er beslutningsorgan ved etablering av aksjeselskap (AS), i den forbindelse kjøp og salg av aksjer. Kommunestyret fatter vedtak om deltakelse i interkommunalt samarbeid², vertskommunesamarbeid³ og andre juridiske enheter.
- Kommunestyret oppnevner kommunens representanter i selskapenes Eierorgan.
- Fastsetter kommunens Eierpolitikk, herunder delegering av myndighet til hovedutvalg og kommunedirektør.
- Saker som ifølge lovgivningen, vedtekter, selskapsavtaler og aksjonæravtaler skal behandles av kommunestyret.

Utvalget er også av den oppfatning at kommunestyret bør også årlig få seg forelagt en samlet sak om kommunens Eierberetning som omhandler utviklingstrekk og resultater for kommunens samlede Eierportefølje. Det er for tiden ikke praksis for å legge fram denne type saker for kommunestyret i Ullensaker.

¹ Jf. lov om interkommunale selskap §§ 4 og 32

² Jf. Kommuneloven § 17-1

³ Jf. Kommuneloven kap. 20

5.4.2 Hovedutvalg

I felles eiermelding gis følgende rollebeskrivelse av hovedutvalgenes rolle. De kan delegeres myndighet til å utøve løpende eierstyring, herunder:

- Beslutte og gi instruks på bakgrunn av kommunedirektørens saksframlegg i forkant av representantskapsmøter i selskapene.
- Innstille til kommunestyret i saker som omhandler kommunens eierskap.
- Påse at selskapene opererer innenfor eierpolitikken og eierstrategiene.

Utvalget har drøftet hvilke organ som bør ha den operative rollen som forvalter av kommunens eierinteresser. Utvalget har drøftet tre følgende modeller:

- Som nå, fordele ansvaret på hovedutvalgene basert på hva selskapet produserer
 - Avgjørende bør være at hovedutvalget har kontroll på alle tjenestene de har ansvaret for, uavhengig om de produseres i egenregi eller i selskap
- Legge forvaltningen til formannskapet
 - Sentrale folkevalgte med et overordnet blikk og hyppige møter
- Velge et eget eierforvaltningsorgan
 - Mulighet for det folkevalgte nivået til å profesjonalisere seg på eierstyring

Et samlet utvalg har konkludert med at gjeldende ordning bør videreføres. En forutsetning for at denne organiseringen vil oppleves som tilfredsstillende, er at selskapsavtalene endres i tråd med felles eiermelding, slik at Ullensaker kan stille med to representanter på generalforsamlinger og representantskap. Det vil sikre en nødvendig kommunikasjonskanal til det hovedutvalget som er ansvarlig for selskapet.

I rapporten fra Kviltan-komiteen til gjeldende eiermelding, ble denne forvaltningsmodellen beskrevet som følger:

Alle selskaper og samarbeider Ullensaker kommune deltar i, bør til enhver tid være tilordnet et hovedutvalg. Det skal framgå av kommunens delegeringsreglement hvilke selskaper og samarbeider som er tilordnet de enkelte hovedutvalg. Dersom annet ikke framkommer av delegeringsreglementet, skal det legges til grunn at hovedutvalget har rett til å instruere om alle sider ved kommunens eierbeføyelser.

Hovedutvalget skal, når det finner det hensiktsmessig, fastsette instruks om hvordan Ullensaker kommunes representanter i eierorganene skal forholde seg til ulike saker og hvordan det skal stemmes. Hovedutvalget bør utforme sine instruksjoner på en slik måte at det gir rom for forhandlinger med andre eiere i den grad Ullensaker kommune er mindretallseier i selskapet eller samarbeidet.

Det politiske styringssystemet i Ullensaker kommune er betegnet som en modifisert hovedutvalgsmodell. Modellen er basert på fire likestilte hovedutvalg som både har drifts- og utviklingsoppgaver på sitt ansvarsområde. Hovedutvalgene har ansvaret for tjenesteproduksjonen på sitt fagområde. Det er derfor naturlig at hovedutvalget har myndighet over alle virksomheter som produserer tjenester innen eget fagområde.

Brandtzæg, Kili og Aastvedt (Telemarksforskning-Bø, Arbeidsrapport nr. 7/2008) Eierskap - Behov og muligheter for politisk styring av selskaper og samarbeid i kommunene – kapittel 3.1 Eierskapspolitikk og eierstrategi på sidene 30 – 31, uttaler følgende om viktigheten av å se kommunens ordinære tjenesteproduksjon og den virksomhet som skjer i regi av selskap og samarbeid i sammenheng:

Det svenske kommuneforbundet (SKL) skriver i en veiledning om kommunal eierstyring fra 2003 at det finnes flere årsaker til hvorfor man bør tilstrebe en aktiv og profesjonell samordning av driften av kommunens ulike selskaper og kommunens øvrige virksomhet. Men hovedargumentet er at ønsket og ambisjonen om å utvikle kommunal service og gi innbyggerne best mulig forhold for å utvikle sine liv, forutsetter at kommunen har en samlet strategi overfor egen virksomhet, uavhengig av juridisk form.

.....

Det kan være grunn til å minne om at formålet med å få på plass en samlet eierskapspolitikk er å få på plass et system av prosesser og praksiser som samlet sett beskriver kommunens planer med selskapene, forholdet til egen virksomhet og hvordan man ønsker å følge opp sin egen politikk overfor selskapene. Som nevnt tidligere, er det naturlig at denne politikken ikke avviker vesentlig fra den politikk man har lagt til grunn overfor den ordinære delen av den kommunale virksomheten.

I siste instans bør man i utviklingen av lokal og regional politikk være opptatt av hvordan ulike selskaper og annen kommunal virksomhet samlet sett bidrar til virkeliggjøringen av god service og gode livsbetingelser for kommunens innbyggere og næringsliv. Bidrar ikke selskapene til dette formålet, bør man som eier alvorlig vurdere hvilke tiltak som bør iverksettes.

Utvalget anbefaler at rollebeskrivelsen for de folkevalgte organ som skal ha den operative funksjonen som forvalter av kommunens eierinteresser beskrives nærmere i meldingen del II.

5.4.3 Ordfører og folkevalgte

I felles Eiermelding omtales rollen til ordfører og folkevalgte. Ullensaker har ingen tilsvarende beskrivelser av disse rollene i egen melding. Beskrivelsen består i hovedsak i å presisere at ordfører i kraft av dette vervet ikke har en formell rolle i eierstyringen. For andre folkevalgte presiseres det at en rolle som styremedlem gir et personlig ansvar og at rollen er å ivareta selskapets interesser. En folkevalgt som er styremedlem i selskap som er part for et folkevalgt organ vedkommende er medlem, vil være inhabil i saken.

5.4.4 Eierrepresentanter

Beskrivelsen av rollen til den eller de representantene kommunestyret har valgt som medlemmer av representantskap eller aksjonærrepresentant på generalforsamling, er i hovedsak den samme i begge meldinger. I felles melding er det i tillegg tatt med informasjon om hvordan styremedlemmer normalt rekrutteres.

Eierrepresentantene skal i representantskapsmøte/generalforsamling ivareta kommunenes eierinteresser;

- Eierrepresentantene bør utøve sin virksomhet innenfor rammer i Eiermeldingen og andre føringer vedtatt av kommunestyret/formannskap/hovedutvalg i den enkelte kommune.
- Kommunens eierrepresentant(er) bør stemme i henhold til kommunestyres/formanskaps/hovedutvalgs vedtak.
- Eierrepresentantene har selvstendig ansvar for å innhente informasjon og avklare kommunens mål og strategier knyttet til selskapets virksomhet.

I Ullensakers melding ligger det en strengere forventning om lojalitet overfor de til enhver tid gjeldende flertallsbeslutninger i ansvarlig hovedutvalg i Ullensaker kommune. Videre har Ullensakers rollebeskrivelse en oppfordring om å bygge flertall for kommunens posisjon, slik den kommer til uttrykk i hovedutvalgets vedtak. Dessuten gis det en fullmakt til kommunens representant til å forhandle fram omforente løsninger, der det bringes inn nye momenter under behandlingen av

saken i eierorganet. Denne delen av rollen er ikke beskrevet i andre bestemmelser i felles melding og bør videreføres i del II som en spesiell bestemmelse for Ullensaker kommune.

5.4.5 Kontrollutvalget

Rollebeskrivelsen for kontrollutvalget er noe mer utførlig i felles melding enn i gjeldende melding for Ullensaker. I meldingen til Ullensaker er rollen til kontrollutvalget beskrevet i en egen bestemmelse, se pkt. 1.8 Tilsyn og kontroll.

5.5 Administrativ eierstyring

5.5.1 Kommunedirektøren

Rollen til kommunedirektøren er mer utførlig beskrevet i felles melding, enn i gjeldende melding i Ullensaker kommune. På den annen side er felles Eiermelding noe mer kompakt, enn Ullensaker kommunes melding. I Ullensaker melding er ikke alle forventningene til kommunedirektørrollen samlet under en overskrift.

Kommunedirektøren skal legge til rette for den politiske eierstyringen av selskapene.

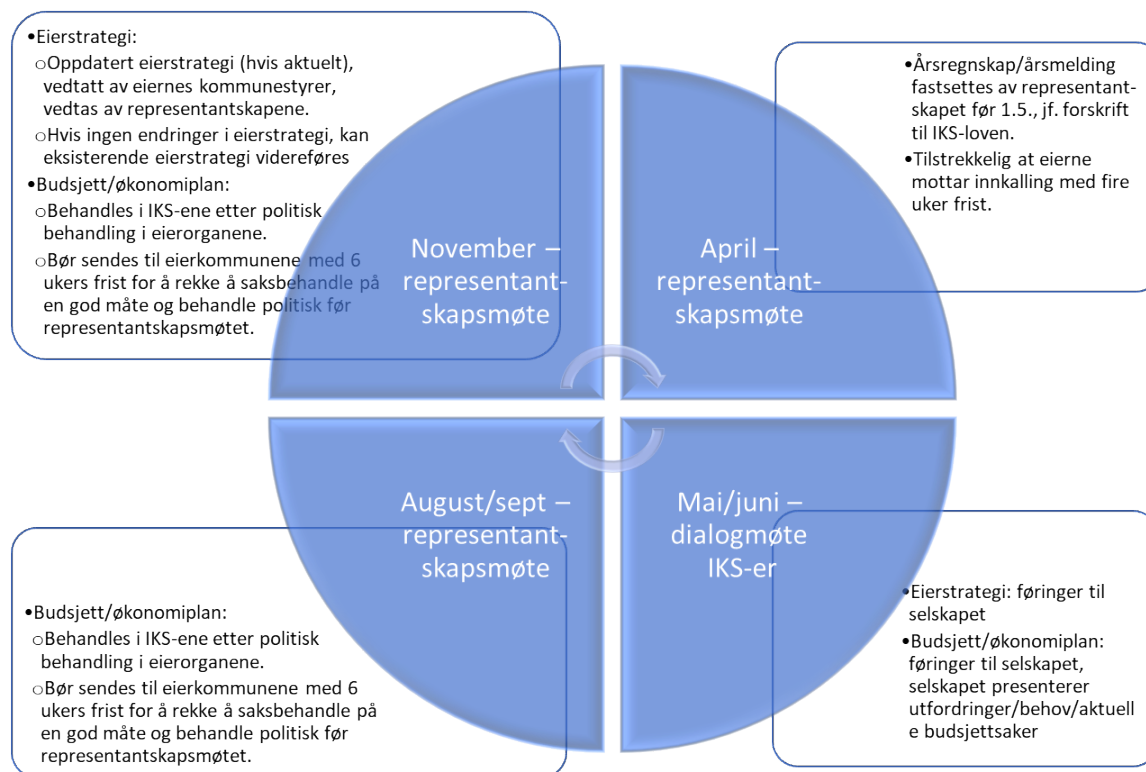
- Kommunedirektøren har ansvar for å forberede eiersaker som skal til politisk behandling.
- Kommunedirektøren skal bistå kommunens representanter i å utøve eierstyring på vegne av kommunen og slik sikre at beslutninger fra eier blir fattet i generalforsamling/representantskap.
- Kommunedirektøren skal legge til rette for nødvendig kontakt og dialog mellom selskap og eier utenom generalforsamling/representantskap, i den forbindelse forberede og delta på eiermøter samt sørge for informasjonsflyt mellom eier, styre og administrasjon.
- For at kommunedirektøren skal kunne utarbeide forsvarlig opplyste saksframlegg, skal selskapene utøve meroffentlighet overfor deltakerkommunenenes kommunedirektører. Unntatt fra dette er taushetsbelagte opplysninger og dokumenter knyttet til utøvelse av kontrollvirksomhet overfor kommunedirektøren, typisk enkelte dokumenter utarbeidet av revisjonsselskapet.
- Kommunedirektøren skal bidra til å videreutvikle eierpolitikken gjennom å legge frem et forslag til revidert Eiermelding i hver valgperiode.
- Kommunedirektøren skal foreta en årlig rapportering på selskapenes resultater og utvikling gjennom Eierberetningen av kommunens Eierportefølje.
- Faktaopplysninger om det enkelte selskap skal oppdateres fortløpende.
- Kommunedirektøren skal gjennomføre folkevalgtopplæring knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Opplæring i den politiske Eierrollen gjennomføres i kommunestyret hvert 4. år etter valg. Kommunens representanter i selskapsorganene skal bevisstgjøres sin rolle som Eierrepresentanter og hvilke interesser de skal ivareta. De skal ha kunnskap om Eierstrategier og rapporteringsrutiner til eier.

Utvalget slutter seg til at kommunedirektøren pålegges plikt til å tilby opplæring av nye Eierrepresentanter.

5.5.2 Eierstyringssekretariatet (ESS)

Kommunedirektørene i Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes og Ullensaker kommune har opprettet et interkommunalt administrativt Eierstyringssekretariat. Sekretariatets formål er å bidra til at kommunenes målsettinger for interkommunale selskaper og øvrig samarbeid kan realiseres og videreutvikles. Eierstyringssekretariat er et administrativt samarbeidsorgan på saksbehandlernivå.

Målet er å samordne og kvalitetssikre arbeidet med eierstyringssaker før disse behandles i den enkelte kommunen.

Rollen til ESS er i liten grad beskrevet i gjeldende melding for Ullensaker. Kommunedirektøren er av den oppfatning at ESS er et meget nyttig organ. **Utvalget** slutter seg til den rollebeskrivelsen som er gitt for ESS.

5.6 Etablering og valg av selskapsform

Prinsippene for vurdering om kommunen bør velge å legge produksjon til et selskap og hvilken organisasjonsform som eventuelt skal velges, er noe mer kompakt beskrevet i felles melding, enn det som følger av gjeldende melding i Ullensaker, se pkt. 2.1 Vurderinger som bør ligge til grunn for valg av selskapsform.

Utvalget har drøftet om det gis en enda tydeligere anbefaling i meldingen om hvilken samarbeidsform som er å foretrekke.

Et samlet utvalg understreker at formålet med kommunal eierforvaltning og -styring av selskap og samarbeid kommunen deltar i, er best mulig nytte for Ullensakers innbyggere. Det er ikke et mål å opprette interkommunalt samarbeid eller interkommunale selskaper, om det ikke gagnar Ullensakers interesser. Ved vurdering av nye, framtidige eierforvaltningsformer, skal det gjøres grundige vurderinger av om slike samarbeidsformer er de som er mest hensiktsmessige, eller om tiltaket kan gjennomføres i kommunal regi. Dette prinsipielle utgangspunktet er begrunnet i at det medgår uforholdsmessig mye ressurser til styring av denne type rettsfellesskap og at det svekker den demokratiske styringen med kommunens tjenesteproduksjon. Utvalget drøfter det nærmere innholdet i anbefalingen nedenfor i del II.

5.7 Selskapsspesifikke eierstrategier

En forutsetning for tydelig eierstyring, er en klar og presis eierstrategi. Kommunene gir mål og strategier for virksomheten til kommunale selskaper gjennom å godkjenne vedtekter, selskapsavtaler, aksjonæravtaler, samarbeidsavtaler med videre.

De selskapsspesifikke eierstrategiene vedtatt av ansvarlig hovedutvalg og deretter behandlet i representantskap/generalforsamling, gir uttrykk for kommunens mål med eierskapet og forventninger til selskapets virksomhet. Eierstrategiene supplerer øvrige prinsipper for eierstyring med retningslinjer som er tilpasset selskapenes egenart. Eierstrategiene skal blant annet danne grunnlag for selskapets utarbeidelse av virksomhets-/ forretningsstrategier, og gjøre det lettere for styret å forvalte selskapet i tråd med eiernes interesser. Eierstrategiene skal også gjøre det lettere for kommunens representanter i eierorganene å stemme i tråd med kommunestyrets intensjon i saker som behandles av eierorganet. Eierstrategiene bør minst rulleres før valg av nytt styre, gjerne årlig.

Beskrivelsen i felles Eiermelding er noe mer utførlig, enn det som følger av 1.4 – Eierstrategier – gjeldende melding for Ullensaker kommune. **Utvalget** slutter seg forslaget i felles melding.

5.8 Eiermøter

Eiermøtene er en uformell arena for avklaringer, samordning og informasjonsutveksling. Det er vanlig at styreleder og daglig leder i selskapet deltar på eiermøter. Den enkelte eierkommune er ofte representert ved ordfører og kommunedirektør. Det kan være naturlig at også eierorganet (generalforsamling/representantskap) deltar på eiermøtene. **Utvalget** har ingen innvendinger til denne bestemmelsen i felles melding.

5.9 Åpenhet

I felles Eiermelding er det nedfelt et prinsipp om stor grad av åpenhet om selskapsvirksomheten, både i kommunen og i selskapet. Prinsippet om meroffentlighet skal være styrende. **Utvalget** slutter seg til dette prinsippet.

5.10 Samfunnsansvar

Kommunens eierskap skal bidra til å fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift og en bærekraftig samfunnsutvikling. Kommunen skal uttrykke forventninger til selskapenes samfunnsansvar iblant annet Eiermelding og de selskapsspesifikke eierstrategiene. Utvalget ønsker at eierstrategiene gjennomgås i 2023, særlig med vekt på samfunnsansvar.

Forventningene til samfunnsansvar er noe mer utførlig beskrevet i gjeldende melding pkt. 1.7 - Forventninger til selskapet.

5.11 Resultatkrav

Forventningene er i hovedsak det samme i begge meldinger. **Utvalget** ser ikke behov for å gjøre endringer på dette området.

5.12 Selskapsstyrer

5.12.1 Rekruttering av styremedlemmer

Vedlagt felles Eiermelding følger forslag til instruks om bruk av valgkomite til å rekruttere styremedlemmer. Det er det foreslått en tilnærmet liklydende instruks for valgkomite i IKS og AS
 c:\docserver\5a76b07d-2f18-47d8-9e99-0558aad32f28\working\7a21815a-d5c4-4da2-b17c-a0ee2a64e713\101400_p01_websak_mote2pdf_699603.docx

som den som er utarbeidet på Nedre Romerike. Likelydende instruks er forslått inntatt i ny selskapsavtale for ØRB. Selskapene må selv vedta instruksene, men kommunene signaliserer tydelig ved å vedlegge denne til egen Eiermelding at det er et ønske om at selskapene skal benytte seg av denne. Det er i forberedende arbeid med Eiermeldingen diskutert at det til forskjell fra instruksene på Nedre Romerike er tatt med en begrensning i at representantskapets medlemmer ikke skal være en del av valgkomiteen. Ullensaker har i sin nåværende Eiermelding ingen slik regulering av at representantskapets medlemmer ikke skal være en del av valgkomiteen. Dette er også drøftet i rapporten fra revisjon av styrevalgprosesser som kommunene mottok på nyåret og beskrives som en måte å skape avstand og uavhengighet for valgkomiteen.

Utvalget anbefaler at kommunestyret vedtar de to instruksene for valgkomiteer. Gjeldende kompetansekrav til styret i Ullensakers melding, kan erstattes av de to instruksene. Utvalget anbefaler videre at medlemmer i representantskapet ikke skal være medlemmer av valgkomiteen.

5.12.2 Styrets rolle og oppgaver

Realiteten i beskrivelsen av styrets rolle og oppgaver er i hovedsak den samme i begge meldinger. I felles melding anbefales det at bruke av styreinstruks også gjøres obligatorisk i IKS.

Styreinstruks er pålagt i AS med ansattrepresentasjon. Kommunen ønsker at det skal utarbeides styreinstruks for alle selskaper, også IKS og kommunale foretak. Instruksene bør legge særlig vekt på en klar intern ansvars- og oppgavefordeling også for IKS og kommunale foretak. Dette fordi det er viktig med åpenhet for å skape tillit til styrets arbeid også i forhold til innholdet i styreinstruksene.

Utvalget slutter seg til dette kravet.

5.12.3 Godtgjørelse til styret

Realiteten i begge meldinger er den samme. Godtgjørelse skal holdes på et moderat nivå og være innrettet slik at den fremmer verdiskapningen i selskapene og fremstår som rimelig ut fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. **Utvalget** anbefaler at disse prinsippene videreføres.

KS anbefaler at selskapene gjør en konkret vurdering av behovet for styreforsikring for styremedlemmene. Forsikringen gjelder det økonomiske ansvaret, ikke det strafferettslige. **Utvalget** er av den oppfatning at det å tegne styreforsikring sjelden er regningssvarende. Selskapene, og i siste instans deltakerkommunene, bør dekke denne type kostnader som selvassurandør. Hvor styremedlemmer har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt, bør selskap eller deltakerkommunene kreve regress.

5.13 Internkontroll

Begge meldinger har forventninger til selskapets internkontroll.

5.14 Evaluering av kommunale eierskap

I felles Eiermelding anbefales kommunen å foreta løpende evalueringer av sitt eierskap. Vesentlige endringer i forhold som påvirker selskapene kan resultere i at kommunen må endre sin Eierstrategi. I tillegg kan både motivet og målet med eierskapet ha endret seg over tid. Kommunen bør også evaluere dette i forbindelse med revideringen av Eierstrategien for det enkelte selskap. En revisjon bør gjennomføres minimum én gang i valgperioden. Eierne bør også jevnlig vurdere behovet for å revidere øvrige styrings-dokumenter. **Utvalget** slutter seg til disse vurderingene.

I tillegg vil et **samlet utvalg** understreke at formålet med kommunal eierforvaltning og -styring av selskap og samarbeid kommunen deltar i, er best mulig nytte for Ullensakers innbyggere. Det er ikke et mål å delta i interkommunalt samarbeid eller interkommunale selskaper, om det ikke gagnar Ullensakers interesser. Dette forholdet omtales nærmere nedenfor i del II.

5.15 Samarbeidsformer

I kapittel 3 i felles eiermelding beskrives innledningsvis fordelene og ulempene med å samarbeide i med andre kommuner i ulike organisasjonsformer. Videre gis den beskrivelse av de aktuelle organisasjonsformene.

Utvalget har gitt beskrivelsen av ulike organisasjonsformer for produksjon av tjenester i regi av kommunen ovenfor.

6 Spesielle bestemmelser for Ullensaker kommune i del II

6.1 Ranghøyde ved motstrid

Bestemmelsene i denne del II, er spesielle eierstyringsbestemmelser for Ullensaker kommune. De vil kunne avvike fra del I og bestemmelser fastsatt av andre kommuner. **Utvalget** er av den oppfatning at det i Ullensaker kommunes eierskapsmelding tydelig skal framkomme at ved motstrid mellom del I og II, skal del II gå foran del I.

6.2 Organisering av den politiske eierforvaltningen i Ullensaker kommune

6.2.1 Hvilket organ bør ha den løpende eierforvaltningen i kommunen?

Utvalget drøftet ovenfor under kapittel 5.4.2 – Hovedutvalg -, hvilket folkevalgt organ som bør stå for den løpende eierforvaltningen i Ullensaker kommune. Utvalget konkluderte med å videreføre gjeldende organisering. Denne består kort fortalt i at selskapene fordeles på hovedutvalg etter hvilken tjeneste selskapet produserer. Selskapet tilordnes det hovedutvalget som har ansvaret for tjenesteområdet. Dette prinsippet skal innarbeides i del II av meldingen.

I del III skal det settes inn hvilket hovedutvalg som har ansvaret for hvilke selskap og samarbeid.

6.2.2 Mandatet til kommunens eierrepresentanter

Ullensaker kommune eier sjelden 51 % eller mer i de rettsfellesskap den deltar i. **Utvalget** mener derfor det er en sentral oppgave for kommunens representanter i eierorganet å bygge flertall for kommunens posisjon, slik den kommer til uttrykk i hovedutvalgets vedtak.

Utvalget ønsker også å videreføre bestemmelsen i gjeldende eiermelding om eierrepresentantens rett til å forhandle fram omforente løsninger, hvor det bringes inn nye momenter under behandlingen av saken i eierorganet eller hvor det ikke er flertall for Ullensaker kommunes primærposisjon.

6.2.3 Hvem bør velges som kommunens eierrepresentant?

I gjeldende eiermelding ønsker kommunestyret at Ullensaker kommune som hovedregel skal være representert ved ordfører med bisitter fra ansvarlig hovedutvalg. I tilsvarende felles eierpolitikk for kommunene på Øvre Romerike var utgangspunktet at den enkelte kommune kun er representert med ordfører.

Kviltten-komiteen problematiserte ordningen med at ordførerne representert kommunene blant annet som følger:

Rent praktisk knytter det seg noen utfordringer til modellen hvor eiermyndigheten er fordelt på de ulike hovedutvalgene. Ordfører deltar normalt ikke på andre hovedutvalgsmøter enn i formannskapet. Det samme gjelder rådmannen. De andre hovedutvalgene er da henvist til å instruere ordfører skriftlig. Videre vil andre hovedutvalg enn formannskapet normalt måtte nøye seg med knapp skriftlig tilbakemelding på resultat av forhandlingene i eierorganet i form av protokoll.

Flertallet i komiteen begrunnet ønsket om å kunne stille med flere representanter som følger:

... Ulempene med informasjon til og fra ordfører kan kompenseres med en forventning om at ordfører og hovedutvalgsleder møtes før og etter møter i selskapenes eierorgan. Ullensaker kommune skal i forhandlinger med de andre deltakerkommunene søke å endre selskapsavtalene i interkommunale selskap, slik at kommunene kan møte med to representanter i eierorganet. Disse bør være ordfører og hovedutvalgsleder eller annen representant oppnevnt av hovedutvalget.

I ny felles eiermelding omtales kun kommunens eierrepresentant(er). Prinsippet om at kommunene kun skal representeres av ordfører er forlatt. Avgjørende for hvem Ullensaker kan stille med på representantskapsmøter, blir derfor hva som er bestemt i den enkelte selskapsavtale.

På generalforsamlinger i aksjeselskap kan kommunen stille med flere deltakere, dog normalt slik at en stemmer for alle kommunens aksjer.

Representantskapsmøter i interkommunale selskap er som hovedregel åpne møter. Med unntak av ØRAS, har ikke Ullensaker kommune lyktes med å få gjennomslag for representasjonsmodellen med to representanter i forhandlinger med de andre deltakerne i selskap og samarbeid. Modellen er foreslått i ny selskapsavtale før Øvre Romerike brann og redning, som kommer til politisk behandling i juni. Det er ikke gjort forsøk på å endre selskapsavtalen til krisesenteret, revisjonen eller kontrollutvalgssekretariatet. Med utgangspunkt i ny felles eiermelding, kan en forsøke å bygge flertall for en endring av selskapsavtalen til Romerike krisesenter. Romerike revisjon er ivarettet gjennom at ordfører også er leder i det ansvarlige hovedutvalget. Viken kontrollutvalgssekretariatet IKS har kommunene på Romerike, i Follo og Buskerud samt Bærum kommune som deltakere. Et representantskap bestående av to medlemmer ville trolig blir for stort. Videre har behovet for tett styring tjenesteproduksjonen i dette selskapet ikke vært til stede.

Utvalget anbefaler at Ullensaker kommune skal arbeide for at selskaps- og samarbeidsavtaler skal gi kommunen rett til å være representert med to representanter på møter i eierorganet. Som hovedregel vil dette være ordfører, med bisitter fra ansvarlig hovedutvalg.

6.3 Spesielle eierpolitiske bestemmelser for Ullensaker kommune

6.3.1 Hvilken samarbeidsform bør Ullensaker kommune velge?

I kapittel 5.6 - Etablering og valg av selskapsform -, drøfter utvalget prinsipper for om og når kommunen bør delta i selskap eller samarbeid. **Utvalget** konkluderte med at det bør gis tydeligere anbefalinger i meldingen om hvilken samarbeidsform som er å foretrekke for Ullensaker kommune.

Et samlet utvalg understreker at formålet med kommunal eierforvaltning og -styring av selskap og samarbeid kommunen deltar i, er best mulig nytte for Ullensakers innbyggere. Det er ikke et mål å opprette interkommunalt samarbeid eller interkommunale selskaper, om det ikke gagnar Ullensakers interesser. Ved vurdering av nye, framtidige eierforvaltningsformer, skal det gjøres grundige

c:\docserver\5a76b07d-2f18-47d8-9e99-0558aad32f28\working\7a21815a-d5c4-4da2-b17c-a0ee2a64e713\101400_p01_websak_mote2pdf_699603.docx

vurderinger av om slike samarbeidsformer er de som er mest hensiktsmessige, eller om tiltaket kan gjennomføres i kommunal regi. Dette prinsipielle utgangspunktet er begrunnet i at det medgår uforholdsmessig mye ressurser til styring av denne type rettsfellesskap.

Når Ullensaker kommune skal samarbeide med andre om tjenesteproduksjon, bør kommunen primært organisere samarbeidet som kjøp eller salg av tjenester eller deltakelse i administrativt vertskommunesamarbeid. Dette utgangspunktet er ikke til hinder for å organisere den interne tjenesteproduksjonen som selskap, i en situasjon hvor Ullensaker kommune er eiere. Det bør kunne konstateres særlige gode grunner for at kommunen skal legge tjenesteproduksjon i et selskap eller selvstendig rettssubjekt, som eies sammen med andre.

6.3.2 Fortløpende vurdering av nytten ved selskapsdeltakelse

I kapittel 5.6 - Etablering og valg av selskapsform -, drøfter **utvalget** prinsipper for om og når kommunen bør delta i selskap eller samarbeid.

Et samlet utvalg vi understreke at formålet med kommunal eierforvaltning og -styring av selskap og samarbeid kommunen deltar i, er best mulig nytte for Ullensakers innbyggere. Det er ikke et mål å delta i interkommunalt samarbeid og interkommunale selskaper.

Utvalget konkluderer med at Ullensaker kommune fortløpende bør vurdere om det fortsatt er hensiktsmessig og delta i det enkelte selskap eller samarbeidet. Ullensaker kommune bør ikke delta i et selskap eller samarbeid av gammel vane. Deltakelse må fortløpende kunne begrunnes i at deltakelsen er nyttig for kommunen og innbyggerne.

6.3.3 Prinsipp om samsvar mellom ansvar og innflytelse

I aksjeselskap vil eier ha innflytelse i samsvar med sin eierdel i selskapet. Dette gjøres ved at eier har stemmer per aksje på generalforsamlingen. I interkommunale selskap og samarbeider etter kommuneloven som er egne rettssubjekt, er prinsippet det motsatte. Alle deltakerne har en stemme hver, uavhengig av eier- eller ansvarsdel.

I gjeldende eiermelding er det nedfelt et prinsipp om at «Ved stiftelse av nytt selskap eller samarbeid bør kommunen sikre seg at eiermyndigheten korresponderer med ansvarsdelen og at styrende organer er sammensatt i forhold til eierposisjonene.» Prinsippet er basert på at det ikke vil være mulig å bygge flertall for å innføre prinsipp om «stemmevektning» i eksisterende selskap. Øvrige deltakere vil ikke ha et motiv for å gi fra seg innflytelse.

Prinsippet er ivaretatt i selskapsavtalen for ØRAS og ØRB. Det store kommunen i regionen har blitt nedstemt i spørsmål om innføring av stemmevekt i revisjonsselskapet og kontrollutvalgssekretariatet. Dersom en skal prøve å innføre stemmeveksregler i et eksisterende selskap, vil krisesenteret være det mest aktuelle.

6.4 Eierstyring av kommunale foretak og eneeide aksjeselskap

Del I av eiermeldingen regulerer ikke styringen av kommunale foretak. **Utvalget** fremmer forslag til egne bestemmelser om eierstyringsprinsipper i del II. Det samme gjelder aksjeselskap hvor Ullensaker kommune er eneste eier.